

4. Țapoc, V.; Capcelea, V. *Cercetarea științifică*. - Chișinău: Ed. ARC, 2008. - 321 p.
5. Țurcan, N. *Cultura științifică și comunicarea științifică – valori ale societății cunoașterii* // Akademos, Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă, nr. 1 (20), martie 2011, p. 35-39.
6. Țurcan, N. *Comunicarea științifică în contextul accesului deschis la informație*. Teză de doctor habilitat în sociologie la specialitatea: 10.01.10 – Jurnalism și științe ale comunicării. - Chișinău: 2013. 388 p.
7. Vega, (de la) Josette. *Les journaux électroniques - Communication scientifique et nouvelles technologies: la maitrise de l'espace et du temps en physique théorique*. In: Rencontres de BIBLIO-FR à Caen du 3 au 6 avril 1998 sur le thème des journaux électroniques [online]. Disponibil pe: <http://biblio-fr.info.unicaen.fr/rencontres98/minutes/journauxel/delavega.html>.
8. Watzlawick, P. *Pragmatics of the Human Communication*. New York: Norton, 1967. 290 p.

INTEROGAȚIILE DEFICIENȚEI DE COMPLETARE A SECTORULUI DE APĂRARE CU RESURSE UMANE (ASPECTE SOCIOFILOSOFICE ȘI ANTROPOLOGICE)

Ion Sîrbu, dr. hab., prof. univ.,
Academia Militară „Alexandru cel Bun”

Articolul „Interogațiile deficienței de completare a sectorului de apărare cu resurse umane” pune în discuție probleme ce țin de societatea moldavă de astăzi. Deficiența de completare a sectorului de apărare cu resurse umane ridică anumite întrebări. Autorul și le pune și sie însăși. Printre cauzele deficienței date sunt enumerate cele de ordin demografic; de sănătate; de negativismul tinerilor față de armată și serviciul militar; de prezența corupției în policlinici și comisaratele militare; de salariile mici și condițiile locative precare ale tinerilor ofițeri; de educația patriotică neconvingătoare și moralitatea joasă a întregii populații, inclusiv și, în primul rând, a tineretului. Autorul militează pentru serviciul militar obligatoriu de doi ani, inclusiv și a celui feminin. Problemele sunt precăutate prin prisma filosofiei sociale și a antropologiei.

Cuvinte-cheie: interogația, morala, moralitatea, etica, sectorul de apărare, deficiență, securitatea, neutralitatea, cooperarea.

PRELIMINARII

Sectorul de apărare e necesar oricărui stat, inclusiv și celui moldav. La etapa actuală acest sector întâmpină greutăți sau deficiențe la completarea cu resurse

umane. Cauzele sunt diverse, iar problema cere soluționare. Securitatea regională, după ocuparea nelegitimă a Crimeii de către Rusia și instigarea la revoltă a populației preponderent ruse din estul Ucrainei și ajutorul masiv dat din partea acesteia, peisajul strategic și de securitate din bazinul Mării Negre s-a schimbat radical. Aceasta afectează și Republica Moldova. De aici și necesitatea de a menține sectorul de apărare la un înalt nivel de pregătire pentru a fi capabil de a da răspunsuri adecvate oricăror provocări și încercări de a știrbi securitatea și capacitățile de apărare a Republicii Moldova.

Care sunt cauzele deficienței de completare cu resurse umane a sectorului de apărare și căile de înlăturare a lor? Ce ar trebui să întreprindă statul moldav pentru a-și asigura securitatea? Răspunsul la aceste interogații și la altele de acest gen, le va conține expunerea de mai departe a gândurilor și opiniilor autorului și a dialogului lui pasiv cu alți subiecți preocupați de aceeași problematică.

MATERIALE ȘI METODE

Realitatea obiectivă ce ține de sectorul de apărare al statului moldav, de starea materială a vieții populației și starea de spirit al acesteia a servit ca material de analiză și generalizări.

Metodele folosite de autorul cercetării țin de dialectică, de analiză și sinteză, de comparație, generalizare și extrapolare.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Necesară este precizarea termenului de interogație. Ce este interogația? La prima vedere pare a fi simplu de a răspunde. Interogația este acțiunea de a întreba și de a răspunde. Interogația este acțiunea de a întreba și totul? Pare-se că nu. După cum menționează medicul și psihologul bucureștean Constantin Enăchescu, interogația este figura retorică prin care oratorul adresează adversarului sau publicului una sau mai multe întrebări, la care însă știe că nu i se va răspunde [1, p.36]. „Pentru Socrate, - scrie dânsul mai departe, - interogația era „ironie” (gr. eironeia), desemnând acțiunea de a interoga simulând ignoranța... Termenul vine din latinescul interrogatio, - onis care înseamnă „întrebare”, „cercetare”, dar și „raționament” sau argumente prin întrebări”.

Orice întrebare pune atât persoanei care întrebă, cât și celei care este întrebată o „problemă”. Orice întrebare presupune un răspuns. Ea este, prin urmare, un act de gândire ce implică exactitatea sau corectitudinea. Din acest motiv, interogația este și cea care inițiază sau pune problema aflării adevărului despre persoane ori lucruri. În sensul acesta se disting două aspecte: „interogație ca motiv al dialogului” și interogația ca „operație logico-rațională” [1, p.36].

Interogația ca operație logico-rațională presupune că întrebarea și răspunsul aparțin aceleiași persoane. Pe mine mă interesează să aflu care sunt factorii ce duc la deficiența de completare a sectorului de apărare al statului moldav cu

resurse umane. Eu îmi dau această întrebare mie însumi. Tot eu trebuie și să răspund la ea. Vreau să aflu răspunsul nu numai din curiozitate, dar și dintr-o anumită neliniște, or îmi dau seama de vulnerabilitatea securității mele și nu numai ale mele, dar și a cetățenilor R. Moldova, în așa caz.

„La originea oricărei interogații, - afirmă C. Enăchescu, - nu stă numai neliniștea, ci și curiozitatea. Dorința de a cunoaște sau căutarea unei soluții la o problemă. Această dorință de cunoaștere dă naștere unei stări de tensiune interioară care se va structura inteligibil sub forma unei întrebări. Răspunsul pe care persoana și-l dă în mod coerent sieși este un act de eliberare, de descărcare a tensiunii intrapsihice acumulate, fiind urmată de plăcerea cunoașterii, a descoperirii. Din nou se poate remarca faptul că orice întrebare are la originea ei fie o intenție conștientă (curiozitate), fie o pulsivitate inconștientă (neliniște), după cum, în egală măsură, orice răspuns exprimă o anumită atitudine, un anumit punct de vedere, o convingere sau o certitudine ce reflectă nivelul de cunoștințe” [1, p.37].

O cauză a deficienței este atitudinea negativă față de serviciul militar al multor tineri din țara noastră. Așa sa fie? Dați să vedem. Un simplu interviu al tinerilor de pe stradă, efectuat de o jurnalistă a unei televiziuni, arată că majoritatea dintre ei nu vor să facă serviciul militar, care până în ziua de azi e obligatoriu. Interviuul tinerilor de către jurnalistă are loc în contextul declarației președintelui Partidului Democrat, partid de guvernământ, V. Plahotniuc, despre trecerea peste doi ani de la serviciul militar obligatoriu la cel profesionist în Republica Moldova. În așa caz în armată vor veni cică tinerii cu voință și dorință de a sluji Patriei chiar și cu riscul vieții în anumite împrejurări. Plus la acestea, el va fi remunerat cu un salariu decent și cu alte favoruri materiale și morale. Deci, în cazul armatei profesioniste nu va mai fi nevoie de a „vâna” tinerii pentru a fi înrolați în armată pe un an de zile, care practic nu e suficient pentru însușirea tehnicii avansate din zilele noastre.

Cât e de reală trecerea Armatei Naționale de la serviciul militar obligatoriu la cel profesionist? Are oare statul moldav destule resurse pentru a întreține o Armată profesionistă? Or, ea va costa cu mult mai scump decât cea din prezent și resursele cheltuite pe recrutarea obligatorie nicidecum nu vor fi suficiente pentru armata de tip nou, profesionistă.

Cât e de serioasă declarația liderului PDM? Anul 2018 e anul alegerilor în Parlamentul Republicii Moldova și declarația dată, mai mult ca precis, e una electorală. Iar noi știm foarte bine cum stau lucrurile cu îndeplinirea promisiunilor electorale la noi în R. Moldova.

Securitatea regională astăzi e foarte fragilă și e amenințată de factori reali, vizibili și incontestabili, Dacă cândva se credea greșit că „luoarea vine de la răsărit”, apoi astăzi se poate spune fără echivocuri și precis că „pericolul vine de

la răsărit” și, în primul rând, de la Rusia putinistă și de la secesioniștii transnistreni.

Reieșind din acestea, chiar dacă trecerea la armata profesionistă va fi real înfăptuită, R. Moldova, în cazuri excepționale, va avea nevoie și de rezerviști. Aceștia trebuie însă pregătiți. Așa că cel puțin pe o perioadă nu prea scurtă va fi necesar și serviciul militar obligatoriu. Mai mult ca atât în condițiile actuale, el ar fi necesar de prelungit de la un an la doi, or, pentru însușirea normală a tehnicii militare moderne nu e de ajuns chiar și doi ani, nemaivorbind de unul.

Reieșind din faptul că mulți tineri devin studenți în universitățile naționale și de peste hotare, numărul recruților scade simțitor. Scade el și din cauze de ordin demografic, al exodului populației din țara noastră, al natalității joase. De un număr suficient de tineri încadrați în sectorul de apărare al Republicii Moldova ar fi nevoie și în cazul când aceasta va colabora cu Ucraina și România pentru a soluționa mai rapid și mai echitabil problema transnistreană. După cum menționează Șerban Filip Cioculescu: „Acum, în contextul în care atât Moldova, cât și Ucraina au pe teritoriul lor focare de conflict înghețat – Transnistria și Donbas – e probabil să fie accelerate eforturile de normalizare a relațiilor bilaterale, în cadrul eforturilor comune de a se opune planurilor Rusiei” [2, p.20]. „Iar în viitor, - continuă Ș.F. Cioculescu, - nu ar fi de negândit un batalion mixt româno-polonez la care să participe și plutoane din Ucraina și Republica Moldova. O pentagonală de acest fel ar consolida rolul de vector euroatlantic al României, cu toate că ar tensiona și mai clar relațiile cu Rusia. O Rusie care amenință România frecvent pentru acceptarea instalării elementelor scutului antirachetă american la Deveselu. Trilaterală România-Polonia-Turcia ar putea găsi o cale de cooperare cu Moldova și Ucraina” [2, p.24].

O altă sursă a deficienței în cauză ar fi și sănătatea precară a multor tineri recruți. Sunt întru totul de acord cu faptul că numeroși tineri nu pot deveni apărători ai statului și poporului moldav din motive de sănătate. Subalimentarea proprie multor copii de la țară și din familii vulnerabile, alimentarea incorectă, deseori neigienică în numeroase familii, grădinite și școli duc cu necesitate la boli cronice și boli curente. Tânăra generație, ca rezultat al celor menționate, nu se poate mândri cu o sănătate bună și durabilă. Aici e nevoie de intervenția instituțiilor statului, a școlii inclusiv. Sub umbrela pretinselor reforme și a optimizărilor au fost lichidate multe spitale sătești și școli, inclusiv și cele pentru copiii mici. Oare nu era logic de a păstra școlile primare în fiecare sat, ca micuții să nu răcească ducându-se la școlile din satele vecine pe timp bun și mai ales, pe timp rău, când din lipsă de drumuri bune, autobuzele sau microbuzele nu pot circula? Oare sănătatea copiilor nu e mai scumpă decât salariul mizerabil al unui învățător de clase primare?

Același lucru l-aș putea afirma și despre spitalele sătești, închise din lipsă nu de bolnavi, dar de bani. Oare nu mai mult plătește statul, dar și cetățeanul în

particular, pentru tratarea, deseori prea târzie, a bolilor care puteau fi prevenite și tratate la timp? Un medic șef al spitalului sătesc, care era și medic pentru toți bolnavii din câteva sate, primea oare mai mulți bani decât costă sănătatea oamenilor și a copiilor, în primul rând?

Când vorba e despre sănătatea recruților, nu trebuie să uităm și faptul că, deseori sunt „chemați sub drapel” cei ce nu au bani pentru „a se răscumpăra”. Or, mita „nu e moartă” și în comisariatele militare și policlinici din care cauză mulți tineri sănătoși „tun” au legitimație de bolnavi, iar mulți bolnavi completează locurile sănătoșilor în armată. Printre sănătoșii care „sunt bolnavi” și nu sunt înrolați în armată din această cauză, majoritatea sunt nu românii moldoveni, dar reprezentanții minorităților naționale. Aceștia, dacă „trebuie” devin și credincioși înflăcărați numai să nu se ducă la cătănie or, legea în așa cazuri îi susține să facă serviciul de alternativă pe care deseori nu-l fac.

Despre ce „vorbesc” toate astea? Despre lipsa de educație patriotică, pe de-o parte. Pe de alta, despre frica tinerilor de condițiile precare din armată – alimentarea nu cea dorită, violența din partea colegilor „mai în vârstă” și, deseori, și din partea subofițerilor, teama de conflicte militare înarmate, asemenea celuiia din Transnistria de la începutul anilor nouăzeci.

Toți au frică de un conflict armat cu Federația Rusă. Unii că nu ar vrea să lupte cu reprezentanții propriei etnii, alții de frica de soldatul rus vestit prin buna pregătire militară, buna înarmare, dar și prin cruzimea propagată în filme și literatură.

Mai grave sunt cazurile când tinerii și nu numai tineri ofițeri, pregătiți de statul moldav, se duc în serviciu la transnistreni sau se înrolează în armatele profesioniste ale altor state. Motivele de prim plan, ca de regulă, sunt salariile mai mari, condițiile locative și de alte genuri mai bune decât în R. Moldova, și în caz de pierdere a capacităților sau chiar a vieții, ei sunt răsplătiți cu o pensie normală destinată familiei sau părinților. Aceasta îi ademenește pe mulți, majoritatea dintre care la fel sunt de alte etnii decât băștinașii.

Despre acestea nu am găsit date statistice oficiale, dar am generalizat pe cale empirică, ceea ce ar putea duce la anumite falsuri. Cert este una, guvernării noastre trebuie să atragă atenția sporită sectorului de apărare, îmbunătățind modul de viață al întregii populații, sănătății ei și respectiv a recruților. Atenție deplină trebuie atrasă și educației patriotice și de viață a tineretului.

Consider de asemenea că serviciul militar obligatoriu și pe doi ani, să fie răspândit și asupra fetelor și femeilor. Femeile ar putea activa și în viitoarea armată profesionistă, cum are loc în mai multe state ale lumii. Partenerii noștri de dezvoltare cred că nu ar fi împotriva și ne vor ajuta.

O atenție deosebită trebuie atrasă moralității și educației morale a acelor care sunt încadrați în sectorul de apărare. Aceasta trebuie să fie impecabilă. De ce? Fiindcă, după cum menționează Diana Silaghi, bazându-se pe spusele lui Teodor

Vidam în lucrarea „Teritoriul moralității”, moralitatea e o problemă contemporană. „Individul uman, ca și „conștiința determinată”, așezat în existența sa „determinantă” în orizontul moralei elementare, sub auspiciul caracterului pre-format, capătă posibilitatea de a se situa, în calitate de „conștiință în curs de determinare”, în stadiul pre alterității, în cuprinsul existenței „în curs de determinare”, deschizându-se orizontului „moralei cutumiare”, orizont în care individul uman își asumă statutul de persoană morală, valorizând și valorificând propriul comportament prin raportarea la ceilalți, își acceptă propria soartă, dar poate deveni, sub auspiciul voinței (ca rezultată ai simbiozei dintre caracter și temperament), subiectul moral, adică „conștiință determinată” în existența determinată, în orizontul moralei reflexive unde, controlându-și destinul, își proiectează soarta ce devine, astfel, istorie [3, p.141].

Vorbind mai puțin filosofic, se poate afirma că majoritatea problemelor umanității au aspectul sau țin de morală. Dacă fiecare dintre indivizii umani ar proceda permanent moral, ar avea o înaltă moralitate, majoritatea problemelor, inclusiv și problemele globale, nu ar fi atât de acute, ar putea fi diminuate și multe dintre ele chiar rezolvate. Când se vorbește despre criza culturii, aceasta nu este altceva decât criza moralei or, morala este chintesența, nucleul oricărei culturi.

Dar ce este morala? Utilizăm trei termeni principali când vorbim despre morală: **morală, moralitatea, etica**. **Morală** e acea parte a conștiinței sociale sau a culturii care reglementează comportamentul uman. Nu instinctele, ca la animale, reglementează comportamentul omului, dar normele morale bazate pe cutume (de aici și „morală cutumiară” de sus), obiceiuri, tradiții etc. Morală întotdeauna e națională sau etnică. Câte etnii, atâtea morale. Însă trebuie de avut în vedere că în fiecare morală etnică, națională există și aspectul, norme general-umane, adică care aparțin la toți oamenii, tuturor culturilor. Morală are un caracter istoric. Primitivi sunt oamenii, primitivă e și morala. Dezvoltarea moralei ține de dezvoltarea umană.

Moralitatea nu este altceva decât însușirea de către oameni, indivizii umani, a unei morale. Morală există ca ceva obiectiv pentru om, pentru conștiința individuală. Moralitatea este gradul de însușire de către conștiința individuală, de către individul uman al moralei colective, existentă independent de el, de voința lui. Moralitatea nu e pur și simplu cunoașterea, însușirea normelor morale sau a moralei. Ea e efectivă numai în cazul când normele, principiile, valorile morale sunt transformate în convingeri proprii și se manifestă cert și în acțiunile indivizilor.

Etica apare cu mult mai târziu decât morală și prezintă prin sine teoria moralei, știința filosofică despre morală. **Etica** fundamentează rațional normele morale, iar eticienii demonstrează valabilitatea sau necorespunderea normelor

morale învechite noilor realii. Formulează altele noi care corespund vieții și activității reale ale oamenilor. Însă numai comunitățile de oameni le pot accepta și transforma în norme de conduită reală, obligatorii pentru individul uman din comunitatea dată. „...Individul uman, afirmă Diana Silaghi, capătă caracteristica subiectului moral tocmai prin raportul la ceilalți, la colectivitate și în același timp intră în sfera posibilităților, a alegerilor, a libertății sale, libertatea ce-i permite controlul conștient al destinului pentru ca să-și proiecteze soarta într-un orizont al așteptării. Doar în acest orizont se poate institui subiectul moral”.

„Individul uman, scrie în continuare D. Silaghi, devine subiect moral numai în măsura în care acesta își asumă în mod conștient participarea activă în actul moral. Numai în calitate de subiect moral, ființa umană își pune întrebarea „ce trebuie să fac?” [3, p.143]. Pentru viitorul militar, pentru militar și mai ales pentru ofițer și comandant de orice gen, e foarte important de a fi subiect moral real, răspunzător la întrebarea „ ce trebuie să fac?”. Cu necesitate întrebarea apare când viitorul militar, militarul se raportează la ceilalți (colegi, superiori, inferiori, oameni ajunși în împas etc.) la colectivitate (societatea, Patrie). Anume în aceste împrejurări el trebuie să fie moral sau cu o moralitate impecabilă or, de deciziile luate de el depind sorți și vieți omenești, poate depinde chiar și propria lui soartă.

Sectorul de apărare are nevoie de diverși specialiști. În primul rând, e nevoie de soldați și ofițeri de diverse profiluri și specialități, cum ar fi medicii, juriștii, jurnaliștii, programatorii, savanții, constructorii, cartografii etc. Toți aceștia trebuie să fie de o înaltă moralitate, nucleul căreia e responsabilitatea. În afara responsabilității, deci în afara moralității, fără de acestea, nu poate fi asigurată securitatea umană, fie cea militară, economică, ecologică, socioecologică, societală, informațională, cibernetică, juridică etc.

Progresează oare morala? Cert e, că amoralitatea a existat practic în toate timpurile. Timpurile noastre nu fac excepție, ba din contra, deseori se afirmă că oamenii devin tot mai amoral și mai amoral. Progresul există și unanim e acceptat numai în domeniul științei și al tehnicii și nicidecum în domeniul moralei. Așa e cu adevărat?

Consider că **progresul e propriu și moralei și eticii**. Dacă considerăm că etica este știința despre morală, atunci trebuie să recunoaștem că în etică există progres. Unele teorii etice au fost completate cu altele care au completat, la rândul lor, știința despre morală – etica. Deci Etica progresa.

Morala, ca formă a culturii sau a conștiinței sociale, la fel progresa, afirm eu. Morala, normele ei la nivel de umanitate, este răspândită asupra tuturor indivizilor umani, asupra tuturor etniilor, inclusiv și asupra tuturor națiunilor. Oamenii, de orice obârșie sau origine, rasă, confesiune ar fi ei, nu mai pot fi considerați legitim sclavi sau inegali. Toți oamenii în fața legii sunt egali. Mai mult ca atât, morala prin anumite norme ale sale este răsfrântă și asupra

animalelor, plantelor, reliefului, întregului glob pământesc cu biosfera sa în întregime. În acest caz vorbim de etica ecologică, de etica ecologică globală, de umanismul ecologic și umanismul etnic [vezi: 4]. Progresează deci și morala și etica ca teorie, știință a acesteia.

Moralitatea, progresează oare și ea? Aici nu se mai poate da un răspuns afirmativ cert ca în cazurile precedente. Am putea spune că da și nu, că moralitatea progresează și că ea concomitent nu progresează. Când spunem da, deci că progresează, avem în vedere că morala se schimbă, se modifică și unii oameni cu un comportament nou modificat, cum e modificată și morala sunt numiți de alții mai conservatori că nu sunt morali, dar amoralii.

Când spunem nu, deci că moralitatea nu progresează, avem în vedere că tot mai mulți oameni nu mai sunt morali în sensul vechi al cuvântului. Ba chiar cu adevărat sunt amoralii în diverse domenii. Problema constă în aceia **că progresul există nu numai în morală, dar și în amoralitate**. De aici și criza culturii și, mai întâi de toate, criza moralității. Nu poți afirma că luarea și deseori și darea de mită, e un fapt moral. Clar e că este o amoralitate. Crimele, practic, din toate societățile, de orice gen sau ordin ar fi ele, nu pot fi marcate ca morale.

Ezitatea de a-ți îndeplini datoria de apărător al Patriei nicicum nu poate fi îndreptățită ca morală. La fel și trădarea, inclusiv de neam, nu se încadrează în înalta moralitate. **Moralitatea se educă și nu vine de la sine**. De aici și necesitatea educației morale în familie, grădiniță. Școală. Universitate, armată, societate în întregime.

Sectorul de apărare are nevoie de juriști profesioniști cu o înaltă moralitate, bazată pe responsabilitate și delicatețe sufletească. Juriștii care iau mită și impun de a participa la aceasta pe pacienții lor, trebuie să fie condamnați cu mult mai sever decât pe oamenii nejuryști or, ei sunt cei care judecă infractorii pentru așa ceva. La fel și cei care elaborează și aprobă legile în stat și tot ei le încalcă.

Sectorul de apărare are nevoie de jurnaliști profesioniști și morali, or , de cele ce ei scriu și filmează depind sorți umane, familii și oameni care pot fi făcuți fericiți sau nefericiți. Oamenii suferă mai mult de nedreptate, falsuri și manipulări. De cele ce jurnaliștii scriu, arată la televiziuni deseori depinde progresul sau regresul întregii societăți și al statului inclusiv.

Sectorul de apărare are nevoie și de medici profesioniști, de o înaltă calificare și moralitate or, aceștia nu numai tratează bolile și rănilor militarilor, dar și lichidează consecințele grave ale rănilor faciale (în cazul chirurgilor plastici și cosmetologi). Practic ei îi dau omului a doua șansă de a fi satisfăcut de propriul exterior și de a se simți normal și fericit.

Sectorul de apărare al statului nostru are nevoie și de savanți din diverse domenii și de ridicarea moralității și responsabilității acestora. Savanții de factură socioumană ar putea fi ei singuri un sprijin în aceste eforturi. Ei ar

putea elabora diverse proiecte consacrate educației, inclusiv și a educației morale.

Instituțiile de forță ale statului (armata, poliția, procuratura, justiția, organele de securitate, etc.), pompierii, protecția civilă etc. completamente sau parțial au aspecte ce le conectează la sectorul de apărare. Din aceste motive și aici e necesară prezența, educarea și întărirea moralității și a responsabilității pe care aceasta se bazează. Cine trebuie să se ocupe cu astea? Toți, și în primul rând, sectorul de apărare, care ar conduce procesul de educare și implementare a moralității în rândul tuturor acestor instituții statale și a factorilor umani care le constituie. Au trecut timpurile „politrucilor”, „zampoliților” și al „comisarilor” în rândurile armatei, care se ocupau cu implementarea ideologiei bolșevice în rândurile militarilor. Consider că educația morală, a moralității general-umane în rândurile militarilor și premilitarilor (recruților) este necesară ca și educația civică, de viață a elevilor și studenților, dacă vrem să avem o societate armonioasă în dezvoltare și o armată puternică și viabilă în condițiile actuale imprevizibile și periculoase pentru suveranitatea statului moldav. „Conceptul politic de suveranitate, conform filosofului bucureștean Mihail M. Ungheanu, a fost formulat de Jean Bodin în 1576 și a fost folosit pentru a sprijini și defini monarhia absolută. Suveranitatea este mai importantă decât orice altă putere în stat, ea fiind sursa oricărei puteri, fiind un mod de proclamare a autosuficienței suveranului, oricare ar fi acesta; prințul, statul, poporul” [5, p.445].

Sectorul de apărare e chemat la viață de necesitatea apărării suveranității poporului în R. Moldova. Suveranitatea e a poporului, dar îndeplinită de reprezentanții săi aleși în Parlament, Guvern, Președinție și alte ramuri ale puterii centrale și locale. Acestea trebuie să țină seama de opiniile și vrerile poporului, fiind în esență în serviciu poporului, „slugi” ale acestuia. Nu e tocmai așa în Republica Moldova, ba chiar lucrurile deseori sunt inversate și guvernării deseori uită de statutul lor adevărat când spre exemplu pe toate căile împiedică organizarea referendumurilor poporului, sau nu țin cont de rezultatele acestora.

Sectorul apărării trebuie să activeze în concordanță cu cerințele Constituției R. Moldova, dar și în concordanță cu legile care se bazează pe Constituție. Trebuie de avut în vedere că cei ce se află la guvernare trebuie să aibă o grijă permanentă față de sectorul acesta ca de altfel și de celelalte sectoare ale statului, pentru ca poporul să se simtă asigurat și ocrotit de orice invazie din exterior. Securitatea și apărarea depind de mulți factori, dar în primul rând, de forțele armate cum ar fi armata națională, poliția, carabinierii și alte formațiuni speciale. Situația alarmantă a securității regionale a statelor din bazinul Mării Negre, impune statul moldav să-și întărească pe toate căile sectorul său de apărare, luând în considerație și colaborarea pe problemele date cu statele din regiune. Bazinul Mării Negre este considerat de Parlamentul European ca una dintre regiunile cele mai strategice ale lumii de o importanță majoră pentru UE și statele sale

membre, în special în ceea ce privește asigurarea securității și apărării, precum și pentru politică de vecinătate a UE și Parteneriatul Estic. ... importanța cooperării consolidate dintre Uniunea Europeană și țările din regiune a fost recunoscută de Sinergia Mării Negre – politica regională a UE lansată în 2008; ... toate conflictele înghețate existente în Republica Moldova (Transnistria), Georgia (Osetia de Sud și Abhazia) și cel dintre Armenia și Azerbaidjan (Nagorno-Karabah) sunt situate în bazinul Mării Negre. ... bazinul Mării Negre este o frontieră foarte importantă a UE [6, p.87].

Colaborarea Republicii Moldova cu UE, SUA și NATO, care-i recunosc neutralitatea, poate consolida și întări considerabil securitatea și potențialul de apărare al statului moldav care, după părerea noastră, ar trebui să se decică de neutralitatea sa neasigurată de nimeni și care în momente cruciale, ca în Ucraina, să nu ne servească la nimic bun.

CONCLUZII

Problematica articolului a fost analizată prin prisma filosofiei sociale și a antropologiei.

Interogația, ca concept, are cel puțin două sensuri: interogația ca motiv al dialogului și interogația ca operație logico-rațională. Ambele sensuri sunt aplicabile la problematica dată și ele au fost utilizate în aceste aspecte.

Cauzele deficienței de completare a sectorului de apărare cu resurse umane, analizate socio-filosofic și antropologic, sunt derivate de următoarele probleme: demografice, exodul masiv al populației din țară, atitudinea negativă a multor tineri față de serviciul militar și armată, sănătatea precară a populației, inclusiv a recruților și militarilor, corupția, salariile mici și condițiile locative precare ale multor angajați ai sectorului de apărare, moralitatea joasă ca urmare a neefectivității educației patriotice, morale și de viață de moment.

Pentru asigurarea securității și ridicarea nivelului capacităților de apărare a statului moldav este necesară colaborarea lui sinceră și adecvată cu UE, SUA și NATO, cu țările bazinului Mării Negre și vecine, refuzul la neutralitate, la fel ca și menținerea, de rând cu cel profesionist și a serviciului militar obligatoriu. Ultimul ar trebui, în condițiile actuale, să fie de doi ani și nu de unul și să cuprindă nu numai tinerii dar și tinerele.

Moralitatea înaltă – un indiciu obligatoriu al fiecărui reprezentant al sectorului de apărare moldav.

BIBLIOGRAFIA

1. Enăchescu Constantin. Tratat de teoria cercetării științifice. Ediția a II-a revăzută și adăugată. Editura POLIROM, Iași 2007, 476 p.

2. Cioculescu Șerban Filip. De la neîncredere și teamă la cooperare și parteneriat. România și Ucraina după Euromaidan și anexarea Crimeii de către Rusia // Monitor strategic. Revistă de studii de securitate și apărare. Institutul pentru studii politice de apărare și istorie militară. – București. Anul XVI. Nr. 1-2/2015, p. 16-28.

3. Silaghi Diana. Moralitatea – o problemă contemporană // Revista de filozofie, LXIII, 2, p.141-150, București, 2016.

4. Sîrbu Ion. Etica ecologică globală și dialogul civilizațional: Aspecte epistemologice și de securitate. // Studia Securitatis. Tome IX, nr. 3, 2015, Sibiu, p. 159-168.

5. Ungheanu Mihail M. Despre conceptele de utopie și suveranitate. O scurtă privire // Revista de filozofie, LXIII, 4, P.443-468, București, 2016.

6. Raport referitor la situația militară strategică din Bazinul Mării Negre în urma anexării ilegale a Crimeii de către Rusia (2016/2036 (INJ)) Comisia pentru afaceri externe, Raportor: Ioan Mircea Pașcu // Monitor strategic revistă de studii de securitate și apărare. Institutul pentru studii politice de apărare și istorie militară. - București. Anul XVI, Nr.1-2 /2015, p.87-94.

DEMNITATEA – DIMENSIUNE UMANĂ DE PRIMĂ VALOARE

Dumitru CĂLDARE *doctor habilitat în filozofie*
Universitatea de Stat din Moldova (Republica Moldova)

Demnitatea este o categorie morală care necesită a fi elaborată în totalitatea ei de aspecte și semnificații, este o noțiune care reprezintă o nouă stare calitativă a devenirii omului și societății. Și anume demnitatea atribuie moralității omului o nouă imagine socială. Astfel demnitatea reflectă calitatea omului de a fi demn, de a avea prestigiu social și moral, autoritate morală, caracter general uman, calități de autoapreciere. Demnitatea poate fi examinată și ca o categorie morală ce constituie o adevărată temelie cantitativă din care iau naștere celelalte categorii sau virtuți morale.

Teza în cauză se referă în mod nemijlocit la reinterpretarea contradicției dintre obligațiunile morale ale omului și raționalitatea lui practică, dintre realitatea socială concretă și discreditarea demnității umane. Și această calitate sau virtute morală e necesară mai ales astăzi, când mulți oameni din cauza destinului vitreg nu-și pot păstra cu adevărat demnitatea și nu se pot afirma în măsură convenită în societatea contemporană. Dar omul nu poate fi lipsit de demnitate după cum nu poate fi lipsit de sufletul său uman. Putem chiar afirma că dispariția sau diminuarea demnității ar fi similară cu lichidarea (sau dispariția) societății umane. Și semnificative în acest sens sunt ideile lui Voltaire care scria că „N-